

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת העברית ביסודי

קריאה מהנה!

תוכנית פדגוגית חינוכית לקידום השפה והאוריינות

בכיתות ד-ו

בבית הספר של החופש הגדול

"קִיץ פֶּלוֹס"

תשפ"ו

הפיקוח על הוראת העברית ביסודי – המזכירות הפדגוגית, אגף שפות

פיתוח והובלה של התוכנית: ד"ר לימור קולן, מפמ"ר עברית בגיל הרך וביסודי

פיתוח יחידות ההוראה:

ד"ר אפרת קוצר, מדריכה ארצית, הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית,
אגף שפות

אורית חמרי, מדריכה ארצית, הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית, אגף
שפות

שרון לוי, מדריכה ארצית, הפיקוח על הוראת העברית ביסודי, המזכירות הפדגוגית, אגף שפות
ערכת לשון: רותם פייביש

קיץ תשפ"ו, 2026

קריאה מהנה! בבית הספר של הקיץ

הקדמה

התוכנית הפדגוגית לכיתות ד-ו מתמקדת בקריאה חווייתית של טקסטים מעולם השיח העיוני, במסגרת הוראה ולמידה בקבוצה קטנה. התוכנית עוצבה בהלימה מלאה ליעדים ולמאפייני הלמידה הייחודיים של בית הספר של החופש הגדול במסגרת התוכנית "קיץ פלוס". התוכנית מותאמת להוראה על בסיס יומיומי, ברצועת זמן בת שעה וחצי.

מטרות התוכנית

מטרת העל של התוכנית היא לטפח חווית קריאה שיתופית, מהנה ומשמעותית בימי הקיץ. מסע הקריאה המשותף ישמש מצע עשיר להרחבת ההון הלשוני והאורייני של התלמידים. התוכנית נועדה לקדם את **ההישגים בתחומי האוריינות הלשונית** ולשמור על רצף הלמידה האוריינית במהלך חופשת הקיץ.

מטרות התוכנית נחלקות לפי שני צירים פדגוגיים מרכזיים:

הציר הלשוני והאורייני: פיתוח כישורי האוריינות הלשונית

1. טיפוח שפה והון לשוני: הרחבת אוצר המילים ושימוש במבנים לשוניים עשירים מתוך ההקשר הטקסטואלי.
2. קידום מיומנויות הקריאה: ביסוס שטף הקריאה והעמקת ההבנה בממדי הבנה שונים.
3. פיתוח כישורי הבעה (בדיבור ובכתב): עידוד התלמידים להביע את עצמם, לנסח רעיונות ולכתוב בעקבות הקריאה.

הציר הקוגניטיבי והבין-תחומי: סקרנות וחשיבה

1. פיתוח החשיבה: עידוד התלמידים לשאול שאלות, להסיק מסקנות ולהשוות.
2. למידה בין-תחומית והרחבת ידע עולם: פיתוח סקרנות אינטלקטואלית ולמידה בתחומי תוכן מגוונים.

תכני התוכנית

התוכנית מתמקדת בקידום מיומנויות האוריינות הלשונית בצורה הוליסטית ואינטגרטיבית. במסגרתה, מוצעות לכל שכבת גיל שתי יחידות הוראה עשירות המעוגנות בהקשר תמטי. הטקסטים שהתלמידים יקראו מהווים מצע להרחבת ידע עולם ולקידום המיומנויות האורייניות. להלן מפרט התכנים וחומרי ההוראה והלמידה לפי שכבות הגיל:

כיתה	נושא	יחידות הוראה וחומרי למידה
ד	קפיצה לחלל ושטף קריאה	1. הנחיתה הראשונה על הירח – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים 2. שיאים חדשים – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים 3. סביבת "גמבה" לתרגול שטף קריאה – מסלול למידה אישי
ה	לנהוג בחוכמה	1. חוכמת הענווה – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים 2. הטלפון חכם? – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים
ו	אוריינות מדעית 'בין הפיזי לווירטואלי'	1. ניסויים עם נר – מדריך למורה, חוברת לתלמיד 2. הקרב על הפנאי – מדריך למורה, מצגת למורה, חוברת לתלמיד, משחקים

עקרונות פדגוגיים ודידקטיים

- השיעור יתנהל בקבוצה קטנה של עד 15 תלמידים כדי לאפשר יחס אישי ושיח מעמיק.
- התלמידים יקבלו עותק של הטקסט וחוברת פעילות אישית שבה תתועד הכתיבה.
- במרכז השיעור עומד הטקסט הנבחר. תיהלוק הקריאה והלמידה נעשה בצורה חווייתית **בסגנון "חדר בריחה"** – הקריאה כהרפתקה.
- המהלך מתוכנן בקפידה ומלווה במצגת ייעודית שיש להקרין לתלמידים (לחלופין, אפשר גם להדפיס עותקים לכל זוג תלמידים).
- השיעור מבוסס על מודל ההוראה "מטקסט לשיעור", הכולל שלושה שלבים מרכזיים בתיהלוק הלמידה: פעילות טרום-קריאה, קריאה דיאלוגית של הטקסט, ופעילויות מגוונות לקידום אוצר המילים, ההבנה והכתיבה.

מהלך ההוראה: מודל הוראה הוליסטי

מטרות הפעילות	תיאור הפעילות	השלב בתיהלוק הלמידה
<ul style="list-style-type: none"> ✓ עירור הסקרנות האוריינית ✓ העלאת ידע קודם ✓ הרחבת ידע עולם ✓ למידת אוצר מילים רלוונטי 	<p>פעילות הטרמה המהווה "כרטיס כניסה" לטקסט.</p> <p>לדוגמה: משחק אוצר מילים, טקסטון קצר "הידעת?", שאלות מסוג מה אני יודע על... מה אני רוצה לדעת על...</p>	טרום-קריאה
<ul style="list-style-type: none"> ✓ הגברת העניין וההנעה (מוטיבציה) לקריאה ✓ מיקוד הקשב וההבנה ✓ פיתוח קריאה ביקורתית ✓ הגברת המכוונות העצמית בקריאה 	<p>קריאה פעילה, אינטראקטיבית ומנוטרת הבנה.</p> <p>הפעילות משלבת עצירות מובנות לשיח במליאה ובלמידת עמיתים, לצד תיעוד בחוברת הפעילויות.</p>	קריאה דיאלוגית של הטקסט
<ul style="list-style-type: none"> ✓ קידום הבנת הנקרא ✓ הרחבת אוצר מילים וידע לשוני ✓ התנסויות בהבעה בכתב כגון: כתיבת הסבר, דעה, משפטי השוואה, מיזוג מידע. ✓ הגברת חדות הלמידה ✓ הגברת הפעלתנות בלמידה 	<p>מגוון פעילויות המותאמות להזדמנויות שהטקסט מזמן:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. שאלות לתיהלוק ההבנה. 2. ארבע קטגוריות לשוניות (עם 3 פעילויות לכל קטגוריה). 3. משימות כתיבה לבחירה. 4. שילוב משחקים בלמידה: <ul style="list-style-type: none"> ▪ משחק מסלול עם שאלות הבנה ▪ משחק טריוויה ("מה השאלה") 	קידום מיומנויות בזיקה לטקסט

אופן ניהול השיעור

פתיחה במליאה: הצגת הנושא (ראו מצגת מלווה) והכוונת התלמידים לביצוע המשימות לפי המהלך המוצע.

חלוקת חומרים והטרמת החוויה: חלוקת חומרי הלמידה והסבר לתלמידים שהטקסט ילווה אותם לאורך מספר מפגשים, כאשר הלמידה תיעשה בסגנון "חדר בריחה" – **קריאה כהרפתקה**.
חלוקה לחברותות: חלוקת התלמידים לזוגות או לשלושות (2-3 תלמידים) לפי הרכב חברתי נוח, נעים ומקדם.

בחירה בין מודלים פדגוגיים להוראה: מומלץ לנהל את השיעור במודל הפדגוגי "איתי ולידי".

1. אפשרות א' (הנחיה ישירה בקבוצה): המורה מנחה ומקיימת הוראה בקבוצה הקטנה, מובילה את הקריאה הדיאלוגית ומתווכת את המשימות. במקביל, התלמידים עובדים בלמידת עמיתים בחברותות (בזוגות) באופן שיתופי, כאשר כל תלמיד ותלמידה מתעדים את התוצרים בחוברת האישית שלהם.

2. אפשרות ב' (תיווך וליווי החברותות): הלמידה מתנהלת בעיקרה בלמידת עמיתים בחברותות. המורה עוברת בין הקבוצות השונות ומלווה אותן בהתאם לצורך: בהנחיה מפורשת, בהקראה קולית, בהובלת השיח הדיאלוגי סביב הרעיונות בטקסט, או במתן משוב על השיח ועל הכתיבה (בהתאם למאפייני הלומדים ומשימות היחידה).

קריאה מהנה והצלחה רבה!

מצוות הפיתוח